

ЧЕРВОНІ БАНДИТИ ВСЮДИ ВЖИВАЮТЬ БОМБ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Бразилійський „Український Хлібороб“ з 20 квітня ц. р. приносить з Аргентини таку новинку: „Минулої п'ятниці, в год. 8:30 рано, до приміщення друкарні „Українського Слова“ ввійшли два невідомі осібники і почали умовлятися про ціну якихось афішів, що їм треба було видрукувати. Оглянувши друкарню та замовивши афіші, вони вийшли, заявляючи управителеві друкарні, що за годину придуть і принесуть текст афішів. Притім один з них залишив на бюрку своє пальто, ніби забув. Червоні гої дуже зручно перевели свою кайнову роботу. За кілька хвилин до друкарні прийшли голова „Просвіти“, п. Кузьмич, і скарбник для цілогодичного грошових рахунків з управителем. У хвили, коли всі три засіли при бюрку, ціла будова затряслася від страшного вибуху. Управителя друкарні, який сидів найдалше від полишеного пальта, відкинуло набік. А голову „Просвіти“ і скарбника тяжко поранило. Бюрка рознесло на тріски, розбило кілька машин і шафу. Вибух зірвав половину дверей, вивалив частину стіни та вбив припадково переходячого вулицею чоловіка. Перелякані робітники і редактор „У. С.“ дали жертвам першу поміч та прикликали амбулянс, що відвіз їх на клініку. Поліція шукає тих двох злочинців, що навмисно залишили пальто, а в нім завинену бомбу“.

ПОВСТАНСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ ОКУРЖЕНИЙ.

МЕКСИКО СІТІ. — Внаслідок несподіваного наскоку мексиканської регулярної армії окружено повстанського генерала Седіла і правдоподібно в короткім часі він опиниться в руках уряду. Седіло пробував утікати літаком, але по 12 милях літак зіпсувався й осів. В ті околиці чимсьорше вислано військові відділи.

АРЕШТУВАЛИ ЧОТИРЬОХ НА КОРАБЛІ „БРЕМЕН“.

НІО ЙОРК. — На приказ прокуратора Гардія арештовано чотири особи з залоги німецького корабля „Бремен“, що на днях прибув до ньюйорського порту. Арештували їх у зв'язку з широко закроєною шпигунською аферою в користь Німеччини. На арештованих наложено великий зalog, але з огляду на те, що вони його не могли зложити, їх посаджено в тюрму.

ХЛОПЦЯ КАРОЛЯ УВІЛЬНИЛИ.

НІО ЙОРК. — Розправа за вбиття вагітної дівчини, якого доконав її любчик, 16-літній хлопець Кароль, закінчилася. Хлопця увільнили на основі „умовної незрівноваженості“ і тепер піддали його під обсервацію лікарів. Як відомо, Кароль wraz з своєю дівчиною перішили виконати самогубство, але, застреливши її, Кароль не мав уже сили вбити себе.

ОСУДЖУЮТЬ АВТОМОБІЛЕВИХ МАГНАТИВ.

САВТ БЕНД (Індіана). — Велика лава присяглих суддів рішила, що три великі автомобілеві компанії, а це Дженерал Моторс, Форда і Крайслера, поламали протимонопольний закон Шермана і при допомозі силованих завели серед продавців авт монополію на свої продукти.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК В АКРОНІ.

АКРОН (Огайо). — Страйк у фабриці гумових опон Гудіра розгорівся. Між поліцією і страйкуючими прийшло до сутичок, у яких було коло 80 осіб ранених. Характеристичне те, що в тому страйку співпрацюють юні К.П.О. й А.Ф.П. та взаємно себе піддержують. Цей факт викликає поважне враження на заряд компаній і він шукає основ до погоди.

ДЖЕРЗІСІТСЬКА ПОЛІЦІЯ ДЕПОРТУВАЛА О'КОНЕЛЯ.

ДЖЕРЗІ СІТІ. — Джерзісїтська поліція силою викинула з міста конгресмена О'Конеля, який приїхав сюди, щоби без дозволу виголосити промову, звернену проти місцевого посаадника Гейга. В хвили, як він хотів зачинати промову, два цивільні поліцаї приступили й, узявши його „попід руки“ змусили всісти на підземну залізницю, що веде до Нью Йорку. О'Конель цілий час з того сміявся й не трапив доброго настрою.

ЗМІНЯЮТЬ ФІЛЬМУ НА ВОЙОВНИЧУ.

ГОЛІВУД. — Фільмова компанія „Парамант“ під напором міністерства заграничних справ і війни змінила фільму „Люди з крилами“, яку отсе закінчує продукувати, з пацифістичної на войовничу. В тій фільмі були вискази, які пропагували за всяку ціну мир і гостро осуджували війну. Проти цього виступив американський уряд, який видно вважає злом пропагування такого крайнього пацифізму.



ЕВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ.

Бувший командант Січових Стрільців, полковник Української Армії, голова Проводу Організації Українських Націоналістів, убитий у Роттердамі.

ЕПИСКОП КОЦИЛОВСЬКИЙ ХВОРИЙ.

Зо шпиталю у Львові перевезено до Відня перемиського єпископа Йосафата Коциловського, що піддався перед кількома тижнями тяжкій операції. Стан здоров'я погіршився і прийдеться правдоподібно у Відні переводити нову операцію.

БАГАТО ДІВЧАТ ШУКАЮТЬ ПРАЦІ.

Пані Маргарет Дейвідсон, яка завідує бюро посередництва дівочої праці в Нью Йорку, сказала, що цього року п'ять разів більше дівчат приходять до її бюро за працю, ніж минулого року.

ТРЕТЯ ПАРТІЯ НЕ МАЄ СИЛИ.

Американський інститут публічної опінії в Нью Йорку подає до відома, що третя політична партія, звана „поступовою“ і створена двома братами Ла Фолетами, не має поки що великої популярності. На цілу Америку вона приблизно має три мільйони прихильників. Та проте вона може багато пошкодити Демократичній Партії, бо саме значна більшість її прихильників походить з демократичних рядів.

НАЙВИЩЕ ПОЛОЖЕННЯ ЛЕТУНСЬКИЙ МАЙДАН ЄВРОПИ.

Цими днями передали до вжитку новий майдан літаків у С. Моріу у Швайцарії. Цей майдан є на висоті 1,720 м. над поземом моря, отже є найвище положенням летунським майданом Європи.

ПОКЛИКУЮТЬ КАПІТАНА КОРАБЛЯ „БРЕМЕН“ НА ДОПИТИ.

Ньюйорська поліція покликкала на допити капітана німецького корабля „Бремен“. На цій кораблі втік пару тижнів тому з Америки лікар Грібль, що був замішаний у шпигунські афери. Він не мав лашпорту, як утік. Тепер питають капітана, чому він його перевіз. Капітан відповів, що Грібль їхав „зайцем“.

УДЕРЖАННЯ П'ЯТЕРНЯТ КОШТУЄ МІСЯЧНО 2,205 ДОЛАРІВ.

Удержання онтерійських п'ятернят Діон у Календер коштує \$2,205 місячно або \$26,460 річно, як показується з недавнього виданого звіту. Наведена вище сума на удержання п'ятернят є \$5,000 більша як відсотки від їхнього маєтку, що знаходиться в банках.

ЖИДІВСЬКА ГІМНАЗІЯ В ЧОРТКОВІ.

Жидівське Т-во вселюдних і середніх шкіл у Чорткові веде жидівську коедукційну гімназію. Цього року є там дві класи з 84 дітьми. Гімназія є з польською викладовою мовою, а єврейською мовою та з іншими юдаїстичними предметами як обов'язковими.

БЕЗБОЖНИКАМ НЕ ВЕЗЕ.

„Комсомольская Правда“ пише, що цього року годі було організувати протирелігійну пропаганду зприводу Великодня. Організація безбожників майже розпалася. Наприклад, в Україні, де було ще недавно 2 і пів мільона безбожників, нема тепер ні одної активної безбожницької ячейки.

НІМЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛ- СОЦІАЛІЗМ ВГЛОТУЄ КОМУНІЗМ.

З буншої Австрії вислали 2,000 робітників, бувших комуністів, до Німеччини, щоби приглянулися, як там живуть робітники. Нац.соціалісти переконані, що, приглянувшись до Німеччини, комуністи стануть нац.соціалістами. І справді: частина згаданих робітників уже вернулася до Відня й привитала на станції своїх товаришів окликом „Гайль Гітлер“.

ДАЛЬШІ ВІСТІ ПРО ВБИВСТВО ПОЛК. Е. КОНОВАЛЬЦЯ

З огляду на те, що американські газети ще до суботи, себто до 28. травня 1938, не згадали про смерть покійного Євгена Коновальця, розіслано телеграми до різних міст в Європі в справі цього вбивства. Одержано з тих різних джерел одні й ті самі відомості, з яких виразно виходить, що полк. Коновальця вбили агенти московської чрезвычайки. Американське радіо передавало тільки вістку про експлозію в Роттердамі з додатком, що ніхто не стратив життя. Американські газети подали досі про ту експлозію дуже баламутні відомості, бо за кожним разом писали щось інше.

ЩО ПИСАВ „НІО ЙОРК ТАЙМС“ ПРО ЕКСПЛО- ЗІЮ В РОТЕРДАМІ.

РОТЕРДАМ (Голяндія). — Дня 23. травня: Вибухла бомба, яку ніс із собою один з прохожих. Бомба вбила того, що її ніс. Згинули також дві особи, що в той час переходили вулицею попр особу, що мала ту бомбу. Кажуть, що та бомба була призначена для Гайнца Тібена, німця, якого недавно судили в Німеччині за шпигунство, а потім пустили на волю. Він прибув до Роттердаму. І був близько того місця, де вибухла бомба. Але він не зазнав ніякого ушкодження.

РОТЕРДАМ 24. травня: Справа експлозії, яка мала місце в самій середині міста, далі оповита тайною. Між пошарпаною одіжжю знайдено на місці експлозії паспорт, який правдоподібно був виданий у Чехословаччині, а виставлений на ім'я Новакса (чи Новача? — Ред. „Свободи“). Та мабуть паспорт був підроблений. Особа, яка назвала себе Новаксом, так записала себе в готелі, що знаходиться близько сцени вибуху бомби. По вибузі, кілька годин пізніше, прилетів літаком з Праги один чоловік і питав за Новаксом у готелі. Його арештовано. Та він відмовився подати поліції інформації щодо того, чому він прибув до Роттердаму. Як також не хотів виявити свого справжнього імені. Поліція вважає ті дві людини членами тайної, неческої організації, які прибули до Роттердаму, щоб тут набути вибухові матеріали.

РОТЕРДАМ 26. травня: Поважна роттердамська газета, яка ніколи не подає неперевіраних інформацій, стверджує, що є познати, що в експлозію замішані советські агенти. Це та експлозія, що спричинила смерть Новакса. Той самий часопис подає далі, що Новакс був правдоподібно провідником українських націоналістів.

НЕ ДАЮТЬ ПИСАТИ ПРО РОБІТНИЧІ СПРАВИ.

ЛЬВІВ. — „Гомінь Краю“, інформаційно-суспільний двотижневик для працюючих мас (Львів, Чацького ч. 6) вийшов (ч. 12) з цілою білою першою сторінкою. Можна догадуватися, що сконфіскована стаття обговорювала розв'язування українських робітничих товариств. На дальших сторінках часопису подано історію праці тих робітничих товариств, які польська влада розв'язала.

НА ЗАКАРПАТТІ ТЕЖ КОНФІСКУЮТЬ.

УЖГОРОД. — І на Закарпатті тяжко тепер побачити якесь число української газети, що не світило бліми плямами. В ч. 18 „Свободи“ бачимо білі плями навіть у статті, в якій редактор хвалить „справедливість президента виявлення Масарика“. Сконфісковане те місце, в якому редакція хотіла обговорити шкідливу денационалізаційну політику шкільного реферату, яким керує чеська партія, що тероризує тих учителів і освітників, котрі хотіли вести українську культурну роботу. Сконфісковано в іншій місці цілу другу статтю в такий спосіб, що навіть не можна знати, про що в ній була мова.

ЩО ЗАЯВИЛО УНДО.

ЛЬВІВ. — Українська преса подала декларацію центрального комітету УНДО, в якій обговорено теперішнє положення українського народу в Польщі. Цю декларацію до половини сконфісковано. Внесено протест і ту конфіскату знесено. А тимсамим видрукувано сконфісковані місця декларації, в яких УНДО вчисляє подрібно ті ділянки українського життя, на які пішов в останніх часах найбільший польський наступ. У декларації УНДО стверджує, що „нормалізація“ не принесла українському народові позитивних наслідків, а тільки довела до того, що тепер „українське громадянство стоїть перед фактом бойової мобілізації та наступу польського громадянства проти українського національного життя“.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second-Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У ЧЕРЗІ...

Гинуть. Одні за одними. Передше гинули в бойових рядах від куль і шрапнелів та багнетів. Потім гинули (і далі гинуть) на Рідній Землі з рук московської чрезовичайки, чи на польських шибеницях. А далі взявся ворог винищувати і ті провідні сили, що опинилися поза Рідним Краєм. Ось таким чином погіб 25. травня 1926 року на вулиці Парижу Симон Петлюра. А тепер надійшла тривожна вістка з Роттердаму, що тими самими руками московського ката 24. травня 1938 року позбавлено життя полковника Евгена Коновальця, голову Проводу Організації Українських Націоналістів.

Совети вбили. Але чи це тільки їх злочин? Ні. Польща тут винувата у рівній мірі. Бо вона переслідує український націоналістичний рух не тільки на українських землях під Польщею, але й слідує за поодинокими націоналістичними діячами, що живуть у чужих краях. І там їх переслідують. І там нацьковує на них чужі держави і вимагає від них відмовляти українським націоналістам місця побуту й захисту. Тому важне для нас головне те, що нова Велика Жертва впала з рук наших національних ворогів. Впала з боку тих, що бояться українського націоналістичного руху, який виховує наш нарід у безкомпромісній душі революційної боротьби з окупантами.

Вістка про трагічну подію у Роттердамі потрясе цілим українським народом. Цеж бачимо наглядно, що вороги завзялися знищити весь наш визвольний рух, а в боротьбі проти українського націоналізму — всі вони йдуть разом. Наступаючи на українську національну русійну силу, нищать вони не тільки український культурний і економічний доробок, але винищують також нашу провідну верству, де вона не була б і яку не проявляла працю. Отсе фізичне нищення звернене в першу чергу проти тих, що визнають тільки один визвольний шлях: бойовий і революційний.

Отой ворожий наступ проти українського бойового націоналізму відбувається сьогодні на всіх українських землях. І досягає навіть тих українців, що служать українській визвольній справі за границями Рідного Краю. Та й те не є для нас ніякою новиною. Бо вистарить нагадати хочаб українську політичну іміграцію по нещасливим бою під Полтавою, щобі пізнати, що Совети продовжають тільки скритовбивчу політику московських царів, що висилали в Європу своїх шпигунів у цілі намови українських провідників-самостійників до повороту й угоди з Москвою, або вбивства тих, що не хотіли йти на цю пропозицію і далі обороняли самостійність України і для цієї справи у світі працювали.

Впала велика жертва. І впав це багато інших. Це нам усім треба знати і з тим погодитися, як із чимсь зовсім природним. І то в такім розумінні, що кожна така жертва зближає нас до здійснення тої Ідеї, за яку та жертва падає.

В КАТИВНЯХ ГПУ

Віденський „Дойчер Телеграф“ з 13. травня б. р. приніс під таким заголовком статтю А. Фалкенгорста, яка подає декілька інтересних подробиць про тортури, при допомозі яких сіпаки з московського ГПУ намагаються при допитах добувати від своїх жертв потрібні їм зізнання. Автор зауважує, що суддями при ГПУ є скрізь жиди, і то найорганізованіші та найнебезпечніші породи, іноді справжні садисти або просто кримінальні злочинці найтяжчого калібру. А далі пише таке:

„Методи вимушування зізнань є психічного або фізичного роду. Особливо метода психічної тортури є в руках зручного слідчого судді повна всяких можливостей. Бо вже ось проста погроза негайного заарештування своїх в'язня та заборотження їх на так довго, поки обвинувачений не признається до всіх, закидуваних йому злочинів, винається здебільшого повним успіхом. А щодо методу фізичних, то тут старий трик чекістів, а саме прикладання револьверу до грудей обвинуваченого, робить своє вражіння хіба ще тільки на осібників зо слабких нервами, або на недосвідчених новиків. Затеж — наскільки це лишилося без бажаного успіху — допитувач стріляє раз або два рази в жертву, але очевидно так обережно, щоб її не поцілити, причім даний суддя послугується окремими патронами. Колиж однак й такі затривуючі стріли не дають нічого, тоді починаються допитні тортури.

„По менших, провінційних містах, ці тортури є трохи простіші; скажіть, домашнього характеру. Беруть, наприклад, цибриками воду і лють її на голову обвинуваченого так довго, аж поки він, стративши тяму, не покине протівитися. А в змій роблять так, що виводять „непокірного“ підсудного на подвір'я тюрми, вішають його на мурі або на стовпі, здебільша зовсім роздягненого, і починають його поливати водно водою, яка миттю на тілі тортуваного замерзає. Ця тортура, звана „ледовим масажем“, така дошкульна, що не витримає її майже ніхто. Та проте і тут помагати собі більшовицькі допитувачі ще й тим, що б'ють

катованого прикладами крісів або револьверів.

„Уряді таких тортур розрізняються легкі, середні й тяжкі. До легких належить, наприклад, тортура припідняття голого тіла підсудного горіючим цигаром або такоюж папіроскою, причім тортуваний є „під догнем“ щонайменше десять хвилин безперервно. Сюди належить теж тортура спраги, яка полягає в тому, що обвинуваченому дають як харч дуже солену юшку з риби, причім йому цілими днями не вільно взяти до рота ні кроплі води, а відносно наложено курців — тортура примусу не курити. До тортур же середнього ступня причисляють заборотження в маленькій келії, званої „собачою будою“, яка є зовсім темна і така вузька, що підсудний не може в ній ні випростуватися, ні поклястися. І таксамо причисляється сюди заборотження в такі холодні келії, що вода тут у чайниках замерзає, і заборотений мусить набратися вбивчого ревматизму.

„А далі тортури тяжкі. „Вони є звязані з т. зв. технічними келіями. Це передовсім „келії світляні“. Тут стеля повна таких великих та сильних електричних ламп, що маєтьсь вражіння, начеб їх яскраве світло пронизувало щирть мозок. Від цього почуваеться страшний біль голови й очей. Цей біль доводить тортуваного до божевілья навіть і тоді, коли він кинеться на землю і геть затулить очі. А „безповітряні келії“ це такі, що з них випомпують усе повітря. Скоро тільки в'язень, нічого не почувачи, ввійде сюди, то помпові пристрої зараз пускають у рух, внаслідок чого заборотений упродовж кількох хвилин паде додолу без тями. Бо тоді людина почуваеться достоту так, як риба, викинена раптом з води на сушу. Поза тим є ще „гарячі“ келії, де стіни і долівка вкриті теплою водою, і де температура досягає 50 ступнів Реоміра, отже саме доволі, щоб виснажити і найупертішу людину.

„Щождо — раніш так дуже часто практикованого! — сповидного розстрілу, то він сьогодні вже перестарілий і, як кажеться, надто багато забігає часу. Це ще лише тільки по заглухлих провінціях до-

воляє собі вищий слідчий суддя, або навіть і уповажнений ГПУ, на такий жарт, якщо він саме гарно настроєний і не багачко в нього роботи, що одначе трапляється рідко, о-собливож тепер, де масові арешти на порядку дня. І тому тут слідчий суддя мусить уважати на те, щоб якнайшорше договоритися з обвинуваченим „до кінця“, тобто, щоб дана жертва опинилася або в „півниці смерті“ — в місці о-конечного страчання — або засуджена на 10—25 років примусових робіт. Бо цеж головне завдання кожного до-питного органу. Отак чим більше число таких обвинувачених, що він їх може послати на смерть, тим і кращі в нього вигляди на підвищення ранги та відзначення, через що ті слідчі та взагалі всі судді ГПУ це справжні кати російського народу, наскільки основують їх існування дослівно на крові невинних людей!

„Бо щоб видержати всі оті, розмальовані отут нами муки, а проте протоколу — значить власного засуду смерті! — не підписати, до цього треба зайзлого здоров'я, сильних як сталі нервів та змоги незломного відпору. А тут вам у дійсності є так, що більшість до-питуваних підписує вже під вражінням першого „психічного натиску“ все, чого від нього домагається допитуючий суддя.

„Правда, через те весь процес упрощується помітно й арештованого лишают згодом у спокою. Руйнуючі нерви нічні допити кінчаються, і розка-заних в'язнів переводять з окремої келії у спільні камери, що вже про себе є неабиякою полелешкою. Значить, справа покладжена, і в'язням лишаеться ще тільки дождати о-конечного присуду со стороны суддів, яких вони не бачать ніколи. Готові формуляри з відповідними завагами слід-чого судді й з „протоколом зізнання“ обвинуваченого пред-кладають т. зв. „тройці“ (комісії, зложені з трьох чекі-стів), а в важних випадках колеції ГПУ, і тут дані судді тільки підписують ті форму-ляри, тобто безконечну чергу присудів на смерть, або засу-ди на 25-літню тюрму. Тільки дуже важні політичні в'язні ли-шаються і після того, як при-значили до вини, далі в їх о-кремих келіях, і таксамо засу-джені на смертх, яких на роз-стріл виводять зправила вночі.

Ті келії, називані „домовинни-ми келіями“, або просто „до-мовинами“, це невеличкі, пів-геомі циліндри, довгі два метри й півтора метра широкі, отже такі, що в них і стояти не так то легко. Справді — домо-винні!

„Коліж із якихнебудь при-чин відносно того чи іншого в'язня не можна примістити нія-кого з засобів „фізичного на-тиску“, тоді піддають його „особливий психічний об-рібці“, підчас якої є зправила прив'язний один з вищих суд-дів допитного трибуналу. Іноді

трапляється теж, що в такій „обрібці“ бере участь і шеф усього відділу, в якого това-ристві є мовчазний чоловік у цивільнім одязі — гіпноізер. Завданням цього типа є спону-кувати людей зо слабкими нер-вами до зізнань, яких саме треба. Отак при допитах ГПУ в Москві бере участь як гіп-ноізер дебелий, чорноборо-дий вірменин, якого поява ро-бить на обвинувачених зде-більша несамоовите, демонічне вражіння.

З німецької мови переклав
д-р Остап Грицай.

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕНЬ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Іде ще далше про участь українців у Світовій Виставі в Нью Йорку в 1939 р. Цю участь різко собі толкують наші громадяни. Із розбіжних думок всетаки на одному майже всі годяться, а це, що найважли-вою точкою програми пови-нен бути мистецько-культур-ний виступ у масовій формації. Всі інші пропозиції, хочби і які важні, мусять, покищо, уступити на друге місце.

Дивним збігом обставин такого погляду є теж і уряд-довці Світової Вистави в Нью Йорку. Про це мали нагоду переконатися представники У-країнсько - Американського Виставового Товариства на конференції в бюрах Світової Вистави в Нью Йорку у вівторок, 17-го травня б. р. Урядов-ці переконані, що українці можуть досягнути правдивий „попис“, коли запродують українську пісню, народню ношу й танці масовим висту-пом в Українсько - Американ-ському Дні. Щойно коли цей день випаде величаво, україн-ці мотимуть приготуватися до якогось іншого виступу.

Після такої розмови пред-ставники Українсько - Амери-канського Виставового Тowa-риства внесли до дирекції Сві-тової Вистави писмо з загаль-ним начерком задуманого у-країнського виступу і з про-ханням визначити неділю, 18-го червня 1939 р., на Укра-їнсько - Американський День. Дня 24-го травня дістав голо-ва нашого товариства відпо-відь, у якій сказано, що справ-ді для українців зарезервован-ий день 18-го червня 1939 р. і він буде оголошений як „У-країнсько - Американський

День“. Начерк української програми признає дирекція вистави за дуже інтересний, надіється, що незабаром буде предложена програма дня в подробицях і уряд Світової Вистави буде змагати до того, щоб це українське свято ста-ло „визначною подією“ („авт-стендінг івент“).

У розмові з урядовцями Світової Вистави довідалися українські представники, що українці це єдина недержавна нація, якій признають такий день, як день Української емі-грації в Америці. Той день бу-де наперед зазначений в урядовім альманасі Світової Вистави, буде розголошуваний у пресі самим урядом Світової Вистави і, коли буде вже ви-кінчена ціла програма Світо-вої Вистави, про нього будуть сповіщати урядові комуніка-ти в пресі, на радіо та при ін-ших нагодах.

Уряд Світової Вистави переконаний, що українці ви-ступлять із масовим народнім хором у силі 500 голосів, у та-кому теж числі виступлять українські танцюристи, а укра-їнське населення Злучених Держав — прибуде, десятками тисяч на цей Українсько - А-мериканський День.

Значить, українці в Америці мають уже одну точку програ-ми на Світовій Виставі, до ко-трої повинні приготуватися безпробовочно. Нема бачити часу до гаяння, коли зважити, що підготовка хорів і танцю-ристів вимагає не лише збірної науки, але і „шліфування“ та вишколення поодиноких гур-тів, і навіть одиниць. Тут тре-ба співпраці в першу чергу тих громад, що положені ближче Нью Йорку, бо ті гро-мади дадуть людей: молодь і старших, із котрих рекруту-ються співаки й танцюристи.

Та самозрозуміле, що ті, що дають свій час, талант і працю, не можуть покрити же й усіх кштів, із такою пра-цею злучених. Ось тому Укра-їнсько - Американське Виста-вовє Товариство, приневолене відкликатися до всього укра-їнсько - американського за-галу по допомозі в грошах. Ця допомога потрібна вже сьо-годні, бо треба доручити на-шим артистам працю для ор-ганізації й підготовки нашого елементу такі зараз!

Хто вже готовий із жертва-ми, хай їх негайно висилає на руки касієра, п. Миколи Му-рашка; а хто ще не готовий, хай роздумує над тим, який то якнайшорше таку жертву дає.

Покажім у цьому ділі таку справність і готовість, як цьо-го вимагає наш національний інтерес!

Д-р С. Демидчук.

Любов це життя жінки, та епізод у житті чоловіка. (Жан Памль).

Великі спогади це брати ве-ликих надій. (Анунціо).

Багато невдач грозить і до-шкульне, та ніяк так дуже, як лиха жінка. (Ерріпід).

Щастя це ніщо інше, лише поріг нещастя. (Юрій Еберс).

Григорій Деледа.

НА ПОЛОНИНІ

Кошара дядька Наненду Фе-ну була біля Треснурагі, се-бо то яких дві години від Нуоро, у гарній „танці“ (пасовище, а окружене муром). Трава була зелена аж до червня. Шо ці два-три дні приходила сюди жінка або дочка, гарна Ман-зеля, пішки з Нуоро, щоб о-дин день натішатися сонцем і принести харчі старому па-стухові.

Із обома жінками йшов звичайно наймододший синок, з гарним, розумним личком. Він не йшов, а їхав на конюку. Зва-ли його Тіліпірке. Як хлопчє виріс, батько вже не прихो-див до Нуоро. Хлопчє їздив сюди й туди, привозив харчі, а відвозив молоко й сир до міста. Самособою, на конюку. Коли мішоч був не дуже тяж-кий, то Тіліпірке брав іще до-бру вязанку ріша, або бодай кілька вязанок ялівця або ма-теринки.

Шо два-три дні, або бодай раз на тиждень приходила до кошари також дядина Вентура, або гарна Манзеля, щоб від-відати дядька Наненду. Тоді брали вони з собою шитво або білля, яке прали в потіч-ку, що переплинула через па-совище. Недавно Вентура пе-реконала навіть шматок землі, засадила бараболями, а до-вола обсадила бобом і по-мідорами.

Часом жінки й заночували, бо відколи Вентура розвела тут, рододництво, дуже при-вязалася до нього. Манзеля

сердилася, сварилася з мамою, що тепер уже нічого не ро-бить вдома. Та мати не за-вжала на доччину говорення і пересиджувала в своєму город-ку, жувалася, що все в городі по-вириває. Тоді мати розповіла це другому пастухові, Преду Кесі, що з дядьком Наненду пас вівці та ночував у тій са-мій колибі. Просила його, щоб мав на оці Манзелю.

— Чому не скажете того ва-шого чоловікові? — спитався Преду Кеса.

— Ба, він робить усе, що діти хочуть. Як побачить, що Манзеля вириває мій город, буде сміятися з того.

— Добре, то я вважати. А як побачу, що маю робити? — Про мене й вбити, коли Наненду не бачитиме.

Одного ранку в травні їхали Бустіанеду й Манзеля ве-село у полонину. Себо їхав лише Бустіанеду на своєму ко-нюку, бо він не був настільки чемний, щоб відступити се-стрі коня. Та Манзеля ішла скорше ніж коник. Вона мо-гла пішки перейти всю Сар-динію.

Дорога йшла левадами, обоє діти весело гутурили та смі-ялися. Манзеля здіймала че-ревики й панчохи й тішлася, коли босими ногами ступала по росистій траві. Колиж ко-лючи й бодряки кололи її, то кляла. А гарна була вона, коли сердилася. Зрештою була

побожна, ходила пильно до церкви. На шії мала медалік, який батько приніс їй з Риму, тоді, як його покинули були на свідка у великому сардин-ському процесі. Дав йому був цей медалік священник, якого він узив за папу.

Манзеля мала вісмицять літ. Бустіанеду все говорив їй, що вона недобра дівчина і тепер вони також почали су-перечку. Манзеля вилемила березову галузку та вдарила коня. Кінь сполошився і пі-гнав. Та Бустіанеду держався добре на коні, зупинив його і сказав до сестри: „Ти таки недобра дівчина!“

Манзеля підняла камінь і саме хотіла кинути в брата, як із кущів вийшов якийсь чоловік і крикнув: — Ов, Ман-зеля, ти вже знову тут у го-рах?!

То був Преду Кеса. Він та-кож вийшов із Нуоро та вже якої пів години йшов за обо-ма.

— Так, — відповіла Манзе-ля. — Ти вже давно не бачив мене.

— О так, від позавчора!

Пішли разом далі. Бустіане-ду їхав попереду, підспівую-чи сардинськє пісеньку. Ман-зеля нарікала перед Преду на збитки брата. Та пастух май-же не чув, що вона говорила. Він споглядав на гори в задумі. Бо Преду залюбився був у дівчину до божевілья, а від-коли дядина Вентура сказала йому, щоб уважав на дівчину, не мав уже спокою. Куди не йшов, чи в день чи вночі, ба-чив лице гарненьку Манзелю. Роздумував добре і рішився просити, щоб дала йому дів-чину за жінку. Абож то він

не був гарний, крепкий юнак, добрий пастух, мав свої вів-ці та кусник полонини, тому спокійно міг завести власне господарство. Дівчина, що-правда, була ще дуже молода й дитиняча, та це нічого. Мож-на було підійхати ще кілька літ. Найважлише було здобу-ти її серце.

Колиж тепер Преду йшов так сам із дівчиною, розду-мував, як би то сказати їй це. Та серце так дуже билоса йому, що не міг промовити ні словечка.

А чейже мусів відважитися заговорити, бо в далечі вид-но вже було хату. Сонце вже підійшло було високо та пек-ло. Преду чув, як кров у його жилах кипіла, як лице палало йому.

А Манзеля стгнула хустину аж на очі й ішла рівнодушно побіч нього. Преду мало не ів її очима, хотів обняти її і ці-лувати.

— Манзеля, — сказав він нарешті та пристанув у тінї горбка, споза якого не видно було хати. — Манце, я мушу щось тобі сказати!

А що він увесь час мовчав, дівчина глянула на нього зчу-довано й також пристанула.

Преду поблід і схвилюва-ня, а Манзеля спиталася з острахом:

— Що з тобою?

— Слухай, — почав він. — Чи ти кохаєш кого?

— Ні... та що тобі може за-лежати на тому? — спитала-ся зо сміхом Манзеля.

Вона зараз здогадалася, ку-ди змріяв Преду, й сміялася та сміялася. Щось таке їй і на-думку не прийшло.

Він дав їй висміятися, по-

тім сказав уже сміливше: — Я знаю одного юнака, що те-бе кохає і рад би оженишити з тобою... Коли ти хочеш, Манзеля...

— То певно ти, правда? — спиталася вона широко, похно-пила очі та вдарила його з жарту березовою галузкою, яку все ще мала в руці.

Преду здригнувся, його чор-ні очі заискрилися. Ах, так, отже Манзеля кохає його? Так! бо інакше не поступила-б так. І після стільки туги та жаху його серце почувалося таке щастливє, що він наче втратив притомність.

Та нараз він скрикнув так голосно, що крик пронісся го-рами. Щож це сталося?

Із великої радості Преду хо-тів обняти Манзелю — та дів-чина не хотіла й ударила його сильно галузкою по лиці й поцілила його в око.

Лице закровавилося, око бо-ліло так страшно, що колих-то інший, як Манзеля, зро-бив був бе це йому; він лобів би в хату по рушничку або ніж. Та що він міг зробити їй? Без словечка зігнувся над поточком і обмив собі лице із крові.

Манзеля дріжала із жаху. Йї здавалося, що допустилася злочину. Насамперед хотіла втікати. Колиж побачила, що Преду навіть не пожалівся, приступила до нього та стала виправдуватися. — Дай, хай подивлюся, — сказала вона. Ах, що я зробила, що я зро-била!

Преду відвернувся від дів-чини без словечка. Коли Ман-зеля із розпущи стала ломити руки, прибіг Бустіанеду та спи-

тався, що сталося.

— Нічого, — відповів Пре-ду — я впаів і скалічив собі око.

Він пішов із хлопцем до ха-ти.

Манзеля пішла за ними. Вже не сміялася. Ах, вона бачила, як із його очей текли слези, з добрих очей Преду Кесі!

Тепер сталося щось дивне. Від того дня Преду ходив та-кий нахмарений, як дядько На-ненду. Не заходив уже до Ну-оро, не говорив, не співав і не сміявся.

І не мріяв уже. У теплі, зор-янці червневї ночі, коли в по-вітрі було чути запах сіна, не бачив уже Преду Манзелі пе-ред собою. Колиж на сонці па-слися вівці, то їх дзвіночки пригадували лише йому сумні спогади минулих сподівань.

Коли дівчина приходила на полонину, він навіть не гляну-ва на неї. Могла вона собі сплі-ндрувати весь город дядини Вентури, він і не торкнув би її. Часом, як тільки побачив, що вириває темна хустина й червоний корсет дівчини, ві-таку у лїс, наче бандит...

А Манзеля всеж таки була така вчлива для нього. Зва-ла його кумом Предом і то дня допитувалася про нього Бустіанеду. Приходила же ча-стіше на полонину, всім ціка-вилася. Коли Преду робив сир, помагала йому розпикати ка-міння, яким квасили молоко, щобі бодай так пригадати йому цю пригоду з березовою галузкою. Та він мовчав. Во-на говорила, він не відповідав і не глянував навіть на неї.

(Кінець буде).

НАБІЖУЧІ ТЕМИ

АМЕРИКА ІДЕ ДО ВІЙНИ.

Під таким заголовком вийшла недавно англійською мовою книжка американського вченого, Чарлза Келена Тенсила, про те, як це сталося, що Злучені Держави ввійшли до війни, і то по стороні альянтів, проти Німеччини й Австрії.

Питання ці могли би видаватися питаннями чисто науковими, що можуть цікавити хіба вчених, але не звичайну людину, яка, як цікавиться історією, то хіба як практичною наукою, що, наприклад, може показати, які помилки можна в політиці зробити ще раз, і як їх виминати.

Тимчасом і самий заголовок і цілий том книжки й усі критичні уваги вчених і газетарів, що про цю книжку писали, саме підносять те, що ця книжка може дати багато додумання саме про зовсім практичні питання Америки в майбутності, а передовсім: чи йде Америка до нової світової війни.

ЯК ПИШЕТЬСЯ ІСТОРІЮ.

Усе таки книжка Тенсила це передовсім історія, себто праця про минулину. Цікаво бачити, що мусить прочитати історик, який хоче написати таку історичну працю, навіть хоч він пише про події, котрих він самий немовби був свідком.

Згадує автор, що він переглянув архів німецького міністерства закордонних справ, архів німецької адміралії — з одного боку, і величезні архівні ріжні американських і англійських установ — з другого. Про розміри цієї праці свідчить, наприклад, те, що він переглянув 4,000 листів, зібраних комітетом сенатора Ная, а крім цього невідані листування міністрів Ленінга, Брайена, полковника Гавза, Рута й інших.

Це неначе ілюстрація звичайного в нас погляду, що для написання історії вчений не потребує нічого читати; мовляв, бере машинку до писання й пише. З голови. Як до написання статті або книжки чоловік потребує інших книжок, — говорив свого часу один демагог, — то, видно, він не вміє писати.

ЯКБИ ТАК ТОГО НЕ БУЛО, ЩО БУЛО.

У своїй праці старається Тенсил доказати, що якби президент Вилсон послушав був свого міністра Брайена й робив якусь рішучу акцію за удержання миру, якби він був, наприклад, запротестував проти приїзду озброєних англійських торговельних кораблів до американських портів та остеріг американських громадян не їздити кораблями воюючих сторін, то не було би й Лузитанії й не було Америки в світовій війні.

Каже Тенсил: „Не потребувала Америка робити величезних жертв з років 1917—1919“.

З цього вислову й інших видно, що Тенсил уважає вступлення Америки до світової війни помилкою та зайвою жертвою.

У шкільних підручниках для публичних шкіл в Америці часто це й досі покутує зовсім інша думка про американську участь у світовій війні: там звичайно представляється, що Америка пішла до війни не через помилку, але для здійснення високих ідей, та що жертви, витрачені на війну, гарно окупалися.

ТРИ ГЕРОІ.

Вину за цю велику помилку Тенсил складає на плечі президента Вилсона, котрий, не зважаючи на велитеську владу в своїх руках і не дивлячися на бажання вдержати мир,



З УКРАЇНСЬКОГО ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ВІЩА В КЛІВЛЕНДІ.

У Клівленді, Огайо, відбулося в Українським Народнім Домі в неділю, 22. травня, протестаційне віще проти переслідування українців Польщею, Росією й іншими окупантами. На образку, що його подала газета „Клівленд Прес“, 23. травня, представлені бесідники віща: Г. Степаник, Бьондин, Попович і Сподар, та голова віща, адв. Омер Малицький.

дався керувати людям, що пхали його до війни.

До війни завели Вилсона передовсім Ленсинг, голова його кабінету, та його головний дорадник, полковник Гавз. Тенсил представляє, що Ленсинг допоміг загнати Америку у війну своїми правничими нотами, в котрих він зняв таке становище, що президентові Злучених Держав не лишалося по затопленні Лузитанії ніщо інше, як виповідати війну. Полковник Гавз, ця „пуга за престолом“ за президентури Вилсона, це, на думку Тенсила, один з тих смішних всезнайків, які все знають, на всьому розуміється, в усьому дають людям поради, а які властиво нічого не знають і все інших людей у халепи заганняють.

Нічого казати, що й портрети цих трьох великих людей американської війни в Європі відмінні від звичайних портретів цих людей у шкільних підручниках. Звісно, як історик виходить із заложення, що для розбудження патріотичного духа треба представляти навіть дрібних людей, що наробили іншим людям і народам багато лиха, великими героями, то великими героями вони будуть їх малювати.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

Свято Матері.

Заходом двох відділів Союзу Українок Америки, а це т-ва У. А. Громадянок, від 41, і т-ва ім. Наталії Кобринської, від 52, відсвятковано в нас 8 травня ц. р. Свято Матері. Свято відкрила пресідниця т-ва У. А. Громадянок, пані Головата, гарною промовою.

З прикриттю вона мусіла

ствердити, що українське громадянство в Філадельфії видно не дуже цінить ту істоту, яка дала йому життя, себто матері. Бо колиб цінило, то булоб явилось на тому святі в більшому числі.

Після цього відбулася театральна вистава, яку відіграли малі діти, від 5 років до 13. Реферат англійською мовою виголосила панна А. Білий. На закінчення пані Головата ще раз відізналась палким словом до українських матерей та закликала їх виховувати своїх дітей в українському дусі. Також нагадувала молоді, що вона повинна шанувати своїх родичів. Притім вона вручила дарунок одній прийнятій у салі матері, найстаршій віком, П. Панасовській, яка, ставши вдовицею, працювала тяжко на своїх дітей і таки виховала їх на добрих українських громадян і українських патріотів.

Ціла програма того свята була гарна і приємна. Найбільше труду в приготуванні цієї програми поклала пані Рудакевич, а також п. Петро Моклюк.

Після програми попрошено гостей у довшню салю до спільної вечері, коло якої посидували молоді дівчата. Пані О. Штогрин держала порядок підчас вечері і покликала до слова бесідницю. Серед них покликану одну від молоді, панну Сивуляк, котра висказала теплі слова на адресу українських матерей, за те, що вони виховували своїх дітей в українському дусі і тим причинилися до того, що їх діти можуть далі працювати спільно з своїми матерями при своїм народі. Після того дівчата з молодечого відділу припинили всім присутнім матерям гарні китиці квітів. Це дуже зворушило всіх, що роджені в Америці діти так гарно вміють пошанувати свою

матір, а заразом нарід, з якою походять.

Далі забрала кінцеве слово пані Головата і сказала, що ті матері, які дочекались таких дітей, можуть радіти з цього. Та на українських землях є такі українські матері, які мали гарних синів, а ті сини пішли й віддали своє життя за свій нарід. А є багато таких матерей, яких сини караються по тюрмах. Добре булоб, якби тутешні матері споминули тих скорбних матерей у Рідний Краю і зложили для них якусь жертву, говорила бесідниця. Вслід за тим зложили по \$1: Р. Карбівник, П. Струковський, В. Рутецька, М. Головата і Сивуляк; решта дрібними датками. Разом \$10. Гроші вислали через Обеднання для матерей політичних в'язнів.

А. Сивуляк.

БРУКЛІН, Н. Й.

Свято Матері.

Союз Українок, від 21., відсвяткував 8. травня ц. р. Свято Матері, віддаючи українській матері таку глибоку пошану, на яку вона заслуговує. Програма була коротенька, але гарна. Вступне слово мала голова місцевого відділу, Анна Бодак. Вона сказала, що значить Свято Матері і чому ми повинні його святкувати. Отець совітник А. Лотвич виголосив довшу гарну промову до матерей. По промові відбулася вистава під заголовком „Мама“. Вистава випала дуже гарно. Головні ролі відіграли: Марія Лемішка, як мама, П. Свободяк, як тато. Малі діти виконали також дуже добре свої ролі. Пізніше вони брали ще участь у декламаціях. Декламували: Ольга Стожук, Володимир Ткач, Олена Возняковська, Василь Гвіздала, Петро Возняковський і Юлія Черник. Декламації і виставу підготував місцевий диригент п. Савицький. В дальшій програмі панна Олена Мудрик виголосила до матерей коротенький, але гарний реферат. Опісля п. Ю. Павчак виголосив гарну промову, в якій висказав признання матерям за таку численну участь у святі. За те скарав татів, що не прибули на те свято в більшому числі і не вшанували матері своєю присутністю. А так не повинно бути, говорив бесідник. Батьки повинні також брати численну участь у тому святі.

Пресідниця Анна Бодак подякувала присутнім за участь, а особливо подякувала українському молодечому клубові і 53-відділові Союзу Українок, у якому є зорганізовані самі молоді дівчата. Ті молоді дівчата закупили чимало цвітів і зробили матерям приємну несподіванку: кожна мама дістала від них гарну цвітку.

Українські жінки не забули також і про тих матерей на

рідних землях, що зуміли виховати українських героїв. Дня 15. травня ц. р. по Службі Божій у часі виходу з церкви Ксенія Дика і Марія Сидорко не пожаліли свого труду і зібрали від людей жертви для матерей Біласа і Данилишина. Зо збірки прийшло \$11, які переслали через Обеднання на призначену ціль.

Националістка.

Як кому треба.

— Славко оповідав мені, що він застрілив шістьнадцять качок на подюванні!

— А мені казав, що трицяць дві!

— Ну, то видно, що тебе вважав два рази дурнішого від мене!



СУДДЯ.

Федеральний суддя Г. Чорч Форд, що веде розправу проти 66 вуглевих баронів і урядників, обвинувачених за насильні заходи проти юніонізації вуглевого промислу в полудневих стептах. Розправа відбувається в місті Лондон, у стейті Кентокі.

ПІЛЬНИМ ДІТЯМ

У НАГОРОДУ

ЩО МАЮТЬ РОБИТИ ДІТИ українських шкіл, коли скінчиться наука в школі й почнуться вакації?

Чи мають діти не бачити української книжки протягом трьох місяців вакацій і забути все, чого вони навчилися по українськи?

Чи мають вони, здобувши собі українську грамоту, вертатися назад до неграмотності?

ТАКИЙ ВИСЛІД Є КОНЕЧНИМ, ЯК РОДИЧІ ЗАЗДАЛЕГІДЬ НЕ ПОДБАЮТЬ, ЩОБИ ЦЬОМУ ЗАПОБІГТИ.

ЩОБИ ДО ЦЬОГО НЕ ДОПУСТИТИ, ДАЙТЕ ДИТИНІ В РУКИ ЦІКАВУ УКРАЇНСЬКУ КНИЖКУ, ТАКУ, ЯК:

МОДЕСТ ЛЕВИЦЬКИЙ: ПЕТРУСІВ СОН. Оповідання про дивний сон хлопця, що не мав милосердя для птиць — 15 ц.

МИРОН ДОЛЯ: ЗОЛОТА РИБКА. Віршована казка про пригоди рибка, що зловив золоту рибку. Ілюстрації артиста А. Манастирського — 10 ц.

Б. ГЕРЦ: ПРИГОДИ КАЧУРИКА. Хто з нас, старий чи молодий, не тишився, бачучи на філмі пригоди того бундючного качурика Доналда? Цей качурик, про котрого йде мова в цій книжечці, це певно перший брат американця Доналда Дока — 10 ц.

РОБІНЗОН КРУЗО. Хто в Америці його не знає? Але чому ж би не дати дитині нагоду запізнатися з ним в українській мові? Колірні ілюстрації — 25 ц.

КІТ У САПАНЦЯХ. Кожному з нас оповідали казку про старого мельника, що, помираючи, говорив своїм дітям: „Старшому лишаю млин, середньому корову, а найменшому кота“. Як не можете цієї казки розказати своїй дитині, купіть їй цю книжку. (З кольоровими ілюстраціями) — 25 ц.

ЧЕРВОНА ШАПОЧКА. (Казочка для чемних діточок. Багато ілюстрована в кольорах) — 25 ц.

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ: МАЛІ ГЕРОІ. Автор оповідає про те, як діти доконували героїських діл (16 оповідань з ілюстраціями) — 85 ц.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В „СВОБОДІ“:

„СВОБОДА“

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

СПЕЦІАЛЬНО ДЛЯ ВИГОДИ СВОЇХ ЧИТАЧІВ

Пропонує „СВОБОДА“

МОНЕТУ СОЦІАЛЬНОГО

★ ★ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ★ ★

(SOCIAL SECURITY COIN)

Є ЦЕ ПОСТІЙНИЙ, ТРИВАЛИЙ, КРАСНИЙ, ЗОЛОТИСТИЙ РЕЕСТР ВАШОГО НУМЕРУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

передній вид монети

відворотний вид монети



Правдива монета має в промірі 1 1/4 цалі

ВАШ власний індивідуальний номер виписаний на золотистій монеті. Вигляд золота гарантований. Не позолочувана. Буде тривати ціле життя.

У додатку до цього, як згубите свою монету, знаходець може кинути її до котрогонебудь поштової скринки й вона буде вам відслана Краєвим Реєстраційним Бюром у Нью Йорку, безплатно для вас.

В ЦІЛОМУ КРАЮ ОГОЛОШУЄТЬСЯ ЦЕ ПО \$1.00

„СВОБОДА“ УМОВИЛАСЯ З КРАЄВИМ РЕЄСТРАЦІЙНИМ БЮРОМ У НЬЮ ЙОРКУ ДОСТАВЛЯТИ ЦЮ ГАРНУ ЗОЛОТИСТУ МЕДАЛЮ ПІ ЧИТАЧАМ ПО СПЕЦІАЛЬНІЙ ЦІНІ.

З КУПОНОМ ІЛИШЕ за 49¢

Витніть цей купон і пішліть з 49 цнт. до:

СВОБОДА

P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

До Адміністрації „Свободи“:

Залучаю 49 центів, за котрі прошу прислати мені мою монету (описану вище, вже оплачену).

Ім'я

Ч. дому й вулиця

Місто й стейт

Social Security No.

Число Соціального забезпечення

Просимо писати або друкувати виразно. Не пропускайте ні одної цифри! Ні одної крики між цифрами!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Реагують на варварства Польщі — щедрими жертвами.

Отець Петро Понятишин, довголітній Адміністратор Української Греко-кат. Дієцезії, переслав до Об'єднання \$250 на допомогу товариству „Промсвіта“ у Львові. На ту суму зложилися такі жертви: о. Петро Понятишин \$100, збірка підчас Великодня в укр. греко-кат. церкві св. Юрія в Нью Йорку \$100, церква св. Юрія \$50. Ось та жертва являється відповіддю на ті переслідування, яких зазнала „Промсвіта“ від польської влади.

НЬО ЙОРК, Н. Й.

З ювілейного бенкету д-рові Смитові на Рідну Школу.

Заходами групи особистих приятелів влаштовано тут у неділю, 15. травня, бенкет для відзначення 25-ліття професійної практики місцевого українського лікаря, д-ра Івана Смига.

Бенкет відбувся в салі Готелью Комодор. Прибуло на нього понад сто гостей, між ними батько й мати ювілята. Бенкет розпочав промовою адв. М. Пізнак, підносячи тоді на честь ювілята й представляючи тостмстера, адв. В. Цілиника. Про професійні заслуги д-ра Смига, говорив д-р Флеминг. Говорили теж: панна Беренз, посол С. Ярем, проп. Купчинський і інші, підносячи товариські й громадські прикмети ювілята. Викликаний до промови, ювілята оповів, як це його батько, будучи імігрантом з закарпатської України, дістав в Англії ім'я Смига і як цього ймення родина стала вживати замість родинного ймення Жинчак, котрого англійці й американці не можуть вимовити.

Підчас вечери співали п. Шандровський і панна Базан. Щоб зазначити активне своє зацікавлення гостей долею українського народу в ріднім краю, на бенкеті пп. Я. Корнат і П. Стасюк зняли збірною на народню ціль. Зібрано приватною дорогою 26 доларів, котрі відіслано до Об'єднання з призначенням на Рідну Школу.

Сила реклами.

— Чи варт у вашому часописі поміщувати оголошення? Ви ще питаєте? Недавно один столяр оголосив, що пошукує хлопця, і на другий день його жінка породила близнюків.



ЧИ ТАМ БУДЕ ВЕСТИСЯ ВІЙНА?

Краєвид недалеко від села Ратей, у Німеччині, між Дрезденом і чехословацькою границею. Звісний зо своєї краси, цей краєвид стягає туристів з далеких країв. Він може стати легко сценою війни між Німеччиною й Чехословащиною.

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ

День Пам'яті чи Прикраси це свято, прийняте багатьма стейтами з нагоди декорації гробів: жовірів, котрі полягли у громадянській війні, незалежно від того, чи вони поховані на державних або на приватних цвинтарях. Це свято святкують 30-го травня кожнорічно в усіх стейтах з винятком Алабами, Флориди, Джорджії, Луїзіани, Місісіпі, Норт Каролайни і Савт Каролайни. У тих стейтах гроби жовірів окрашують квітами 10-го травня.

Це свято започатковано 1868 року, коли то генерал Джан А. Логан, тогочасний начальник команди головної армії республіки, виданим розпорядком призначив день 30-го травня того року на святкування головної армії для окраси гробів своїх товаришів, „котрих тілні останки спочивають на цвинтарях по цілм краю, майже у кожній місцевості“. Цю дату вибрано тому, що того дня власне звільнено останнього охотника, що брав участь у громадянській війні.

Хоч не переведено державного закону відносно тої справи, то проте всі стейти прийняли День Пам'яті за легальне свято.

В полудневих стейтах прийняв звичай між жінками відвідувати старі боевища і доглянути квіти, що виростили на землі, де впали жовіри, що воювали по стороні як Конфедерації, так і Юнії. Приймав теж звичай, щоб у День Пам'яті віддавати теж пошану американським жовірам, котрі впали в бою в інших війнах, у котрих Злучені Держави брали участь. ФЛС.



АВТОНОМІСТ.

Сенатор Джеймс Дж. Дейвис, що колись, будучи секретарем праці в кабінеті президента Гувера, казав поставити на аплікаціях за громадянські папери ім'я української національності, добився номінації Республіканської Партії на становище сенатора з Пенсильванії. Каже, що він завдячує свою номінацію тому, що говорив усе за „гомрул“, себто „автономію кожної громади та суспільну відповідальність кожної урядової одиниці“.

ІСТОРІЧНІ ЗАМІТКИ ПРО ВІНОГРАД У ГАЛИЧИНІ

З історії Заліщик.

Вже в найдавніших часах у деяких околицях Галичини, особливо в місцях звернених на південь, управляли виноград. Маємо і записки. Зімоворич в історії міста Львова каже, що ще 1432. р. львівські міщани спровадили були винну лозу з Молдавії та зашпили її по горбах попід Високий Замок. Відти розмножилися численні виноградники також в околицях Львова. Український історик у Хроніці міста Львова каже (у зв'язку з повним твердженням Зімоворича): „Я переконаний, що виноград далеко скоріше розвели в околицях Львова. Вже в документах, писаних перед роком 1432., сказано, що за Краківською Брамою були виноградники. Напевно від винної лози повстали назви деяких місцевостей, як от село Виноград, головнож Винники. Є навіть переказ, що руські князі з винниць в околицях Львова побирали по сто бочок вина“.

За часів, як Галичина знайшлася під польською владою, тяжко було плекати виноград у Львові з великою користю. Винну лозу садили поза мурами Львова, тому вона була наражена на часті шкоди та знищення підчас ворожих нападів. Бували випадки, що й самі львовяни для власної успішної оборони нищили передміські виноградники. В історії Львова згадано, що в 1655. році при облозі міста гетьманом Богданом Хмельницьким, тодішній бурмістр приказав передміські домівалити й палити, а овочеві сади та виноградники, розсажені по горбах, повитинати й понижити. Мабуть відтоді перестали в Галичині плекати винну лозу на більшій розмірі, а шойно за наших часів в останніх роках почали садити виноград, головнож у Заліщиках і Заліщині. Заліщики це осередок т. зв. теплого Поділля. Підсоння тут майже південне, а дощі перепадають рідко. Тут у широкій Дністровій долині, серед ярів і круч, найбільше є соняшних днів. Гавриче підсоння сприяє не тільки

ще зростанню винограду, а й морелів, кавунів, мелянів, ба тут росте навіть (хоч поки що дико) середземноморський мигдал і інші південно-європейські рослини. Стрічаємо тут і звичайний світ, який в інших околицях трапляється рідше. Вже з кінцем лютого починаються в хатах і дуборах ріжні весняні цвіти.

Заліщики мають 10,000 мешканців, із того аж 8,000 жидів, більше як 1,000 українців, решта поляки й ін.

Заліщики в першій половині 16. століття не були навіть більшим селом. В 1750. році Заліщики були все ще малим селом на молдавському шляху і шойно починали розбудовуватися. Від 1766. року Заліщики зветься вже містом. У 1769. підчас нападу турків Заліщики зникли майже з лиця землі. І далші роки не були щасливими для Заліщик: навіщували їх пошести, пожежі.

За часів австрійського цесаря Йосифа II. місто починає поволеньки підноситися, та в половині 19. століття знову навістили його пожежі. Господарські відносини погіршилися, місто підупало. Пізніше завдяки торгівлі морелями стало підноситися.

Сьогодні Заліщики й околиця та сусідній боршівський повіт і ін. мають під управою винної лози більше як 150 гектарів землі. Винниць є більше як 500. В згаданих околицях

ще зростання винограду, а й морелів, кавунів, мелянів, ба тут росте навіть (хоч поки що дико) середземноморський мигдал і інші південно-європейські рослини. Стрічаємо тут і звичайний світ, який в інших околицях трапляється рідше. Вже з кінцем лютого починаються в хатах і дуборах ріжні весняні цвіти.

Збір винограду відбувається в серпні та в вересні. Фабрикувати вино тяжче, бо польська влада накладає такі високі податки на фабрикантів вина, що не оплачується; зза границі можна дістати дешевше вино. В 1937. році на одну фабрику наложив польський податковий уряд такий високий податок, що фабрика воляла вилити вино у Дністер.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ЧИ ВИ НЕРВОВИ?
Знаєте молекули на нерви, зворушення й неспокій, захваляючи KYLO Sedative Tea Compound зроблені з сім'я, кори, кори й сім'я. 75 центів пачка. Маємо на складі всякого роду лічильні зілля. S-KYLO LABORATORIES 105 — 3rd Ave., New York City. (Під основання 1897.)

Д-Р С. ЧЕРНОВ
Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров 223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. Офісний години 10-3; медичні 11-2. Жінка-доктор до обслуговування. X & флюороскоп.

ВЗОРИ канва, нитки до вишивання Д. М. С. і стемповані річки. Пишіть по каталог до UKRAINIAN BAZAAR, 97 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.

КУПУЙТЕ БЕЗПОСЕРЕДНЬО — ОЩАДИТЬ 50%

PREMIER

FURNITURE SHOW-ROOMS & FACTORY

СПЕЦІАЛЬНА ЛЮКСУСОВА ОБСТАНОВА ДЛЯ

3 КОМНАТ ДЛЯ МОЛОДИХ ЖІНОК \$198.00.

ОГЛЯНЬТЕ НАШУ 5-ПОВЕРХОВУ ВИСТАВУ ПРЕГАРНОЇ ОБСТАНОВИ — ПРИНЕСІТЬ ЦЕ ОГРОДЖЕННЯ, А ДІСТАНЕТЕ 10% ОПУСТУ. — Оферта лише на обмежений час. 122

185-187 CANAL STREET, NEW YORK CITY CORNER MOTT STREET. — НА ПОВЕРСІ.

Тел.: Canal 6-2454-2455

ОДИНОКА ПРИЧИНА

Коли нас кличуть у ночі з дому, віддаленого багато миль від тугешньої місцевості, ми відповідаємо швидко й успішно — та за невелику винагороду.

Це мабуть є одинокою причиною, чому ми маємо в цілій околиці так багато приятелів, котрі зовсім природно жадають наших услуг, як тільки заїде потреба.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

ПОШУКУЄ ПОСАДИ

ДОВГОЛІТНІЙ ДЯКОВЧИТЕЛЬ у молодіші віці, що має провадити хор церковний і свідчить, дає представлення, концерти, відіграти в лекції наповняючи теми, запінає співачку гурток з теорією музики, дає лекції на скрипці й мандоліні, пошукує посади при парохії. Роботу може обійти зараз. Платня за умовою. Згодження слати на адресу: Choir-Director, c/o "Svoboda", P. O. Box 346, Jersey City, N. J. 1235

ДЕ ІСТИ СМАЧНО І ДЕШЕВО

М. СИРОТЮК і К. ВАРЕННИЦЯ власники українського ресторану під фірмою: TRIDENT LUNCH відкритого під ч. 97 — 3-тя Еверю (між 12. й 13. вулиц.) у Нью Йорку запрошують усіх українців наїжуватися своїми стравами. — Телефон: GRamercy 7-9428. 116

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y.
Tel. GRamercy 8-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ

ВОЛОДИМИР БОЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в БОСТОНІ, МАСС., І ОКОЛИЦІ. Обслуга швидко і дешево.



WALTER V. BOYKO
40 LEVERETT STREET, BOSTON, MASS.
Telephone: Capitol 5461.



МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга швидко і дешево. — Обслуговування: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в БРОНКСІ, БРОКЛІНІ, НЬО ЙОРКУ І ОКОЛИЦІХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2568.

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Удільний варджує погребам по ціні так званій, як \$150. Обслуга найкраща.
JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 8th ST., NEW YORK CITY. Dignified Funerals as low as \$150. Telephone: Orchard 8-5000

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.



У веселому настрою малий гурт із львом запустився в нетри. Дик і Док жадібно ловили кожне слово Тарзана. Вони хотіли відразу пізнати кожну таємницю нетрів. Та цян нетрів здержливо відповідав їм на їх запити. Та й нащо було розказувати словами про нетри, коли вони простягалися перед ними в своїй дійсній красі?

Вони разураз запускалися у вузьенькі стежки, протоптані звіриною. Замість розказувати про красу нетрів, Тарзан почав привчати їх, як давати собі в нетрах раду, як уникати звірів, як ловити добучу. Хлопці слухали цього пильно й уявляли собі, що небагом стануть гідними товаришами Тарзана. Док потрапив навіть уже вбити антилопу.

По двох тижнях такої безжурної мандрівки наші подорожні натрапили на слід якоїсь людської оселі. Тарзан за примитив наперед людський слід, а далі віднайшов стежки. Ті стежки завели їх під якийсь дикунський село. Як звичайно, воно було огорожене частоколом. „Ходім і подивімся, що за люди живуть у тому селі“, промовив спокійно.

„А може вони віднесуться до нас погано?“ — запитався Дик. „Я їх цілком не боюся, та всетаки може це які простакі“, додав він скоро. „А може це людоді?“ — заважив з острахом Док. „Можливо“, відповів спокійно Тарзан. „Та найкраще переконанемося, хто вони такі, коли заїдемо до села і їх випитаємося“. Хлопцям душа залетіла в п'яти.